כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת תולדות ■ כ"ו מר-חשון ה'תשע"א ■ 03.11.2010 ■ גליון מס' 94

תפוצה לכל קהילות ישראל

האם יש פוליסת ביטוח למדינה?

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בסיום ספרו "ירמיהו" כותב הרב בני לאו: "כעת אנחנו בעיצומו של הניסיון השלישי לבנות את עצמנו בבית שהנחילו לנו אבותינו, אך לעתים מתגנב ללב החשש שהכול חוזר על עצמו: הרועים פשעו והנביאים נבאו לבעל ולהבל. עוד מסתובבים בחוצות ירושלים נביאי שקר הטוענים בפה מלא: "מסורת בידינו מאבותינו - בית שלישי לא ייחרב". תפקידם להרדים אותנו ולהשכיח מאתנו את האחריות הכבדה הרובצת עלינו: להיות ראויים לבית הזה". יש בכתיבה הזו התנשאות והטלת דופי ביחידים ובציבור האמוני כולו. מי הם "נביאי השקר" של הרב בני? ד"ר יעקב הרצוג (בספרו "עם לבדד") מספר שבשנת תש"א כשעמד רומל בשערי הארץ ואביו זצ"ל ביקר אז בוושינגטון הזהירו הנשיא רוזבלט שלא לחזור לארץ ישראל העומדת להיכבש בידי הגרמנים. השיב לו אביו (הרב הרצוג): "הנביאים נבאו על שני חורבנות לא על חורבן שלישי". האם הרב הרצוג חלילה הוא "נביא שקר"?! קדם לו הרב קוק שכתב בספרו "אורות": "מאמין הוא העם כולו שאין גלות עוד אחרי הגאולה ההולכת ומתחלת שלפנינו, ואמונתו העמוקה הזאת היא בעצמה רז קיומו הוא". האם הרב קוק חלילה הוא "נביא שקר"?! אלא שלא מלבם אמרו את הדברים אלא מקורם בהררי קודש. במדרש תנחומא (שופטים ט) מובא "והשלישית יוותר בה - שאין מתיישבין בארצם אלא בגאולה שלישית. גאולה ראשונה זו גאולת מצרים, גאולה שניה זו גאולת עזרא, והשלישית אין לה הפסק". וכך מפרש רש"י את הכתוב באיכה (ד - כב) "תם עוונך בת ציון לא יוסיף להגלותך". ופרש"י: "לא יוסיף להגלותך מגלות אדום ולהלן עוד".

בספרי "אילת השחר" (עמ' נט') לאחר שהבאתי את המקורות הללו הוספתי: "אין אנו צריכים להיכנס לסתריו של ריבון העולמים, ההבטחה שלא יהיה חורבן שלישי אינה צריכה לפטור אותנו מלפעול כפי שמצווים אנו בתורה" והבאתי שם את דברי הגר"א (הובא ב"קול התור" פ"א ח) ששאל על הפסוק "בעתה אחישנה" שלכאורה היה צריך להיות כתוב "אחישנה" תחילה ורק אח"כ "בעתה" אלא "שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, שהפשט הוא שאפילו (בגאולת) בעתה (שהיא בוא תבוא אפילו לא יעשו ישראל תשובה) אחישנה". כלומר שאע"פ שגאולת בעתה היא בתהליך איטי בדרך הטבע, אנו במעשים שלנו יכולים לזרז את התהליך.ואם נשב בחיבוק ידיים הגאולה בוא תבוא אבל ביותר קשיים ובזמן ממושך יותר. וסיימתי את דברי: "באתערותא דלתתא אפשר להחיש את גאולת "בעתה". נמלא חובתנו לבוראנו לבנות ולהבנות בארץ קודשנו, כדברי יואב שר צבא ישראל: "חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי אלוקינו, וה' יעשה הטוב בעיניו".

"אין פוליסת ביטוח למדינת ישראל" הוא מכריז מעל דפי ספרו, וזאת מניין לו? אולי זו נבואת שקר? מהי הבשורה של הרב בני לאו להבטחת שרידות המדינה: צמצום פערים, לשבור חומות מפרידות, גישור על פערי שפה, להכיל ולא לדחות, האם באמת אלו הבעיות המאיימות על עתידה של המדינה. האמירה שספרו "ירמיהו" יעורר חידושה של יהדות בריאה וראויה, כאילו היהדות היום אינה בריאה וראויה היא כתב אשמה מתנשא על הציונות הדתית, הנובעת מתוך יחס של פטרונות. ב"ה יש לנו ציבור שאין להתבייש בו, האור רב בו על הצללים, (העשבים השוטים בשוליים שהם מיעוט זניח לא צריכים להכתים את התמונה הכוללת), איך אפשר להתעלם ממאות מפעלי החסד, מהרשת המפוארת של מוסדות החינוך, מאלפי המתנדבים, מהנשיאה בעול בכל תחומי החיים, ההלקאה העצמית היא כפיות טובה לחברה דתית שיש להתפאר בה גם אם יש הרבה מה לשפר ולתקן בה. הצעות התיקון של הרב בני לאו היא אקמול לדלקת ריאות תוך התעלמות מתחלואיה האמיתיות של החברה הישראלית ולא גישור על פערי שפה ירפאו אתה.

עם יד על הלב איך אפשר לומר שמי שאומר "בית שלישי לא ייחרב" שהוא מרדים ומשכיח מהעם היושב בציון את האחריות להיות ראוי. אנחנו מכירים את הציבור הישראלי. האם מישהו ישנה את ההתנהגות

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ובנה אותה בקרוב בימינו בני עולם
כמי שגדל בישיבה תיכונית בשנים שלאחר מלחמת יום הכיפורים, גם אני ספגתי ושתיתי בשקיקה את ספרו המעורר של הרב יעקב פילבר...
המשך בעמ' 2

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל
הרב צבי פסח פרנק רבה של ירושלים (2)
בשנת תר"א (1841) נוסד בירושלים, על ידי רב העיר האשכנזי שלה ר' שמואל סלאנט "בית דין צדק דקהל הקדש אשכנזים"...
המשך בעמ' 4

חוק וסדר
מכתב מהרבנית קנייבסקי תליט"א
נשים ובנות יקרות אנו זקוקים שתעזרו לנו בתפילות! המצב בארץ קשה מאד...
המשך בעמ' 7

שו"ת קיץ
שאלה: האם מותר לשים על פלטה לשבת שתי פרוסות לחם כשביניהן גבינה צהובה במטרה לעשות טוסט?...
המשך בעמ' 8

סיפור לשבת
רבי נפתלי מליז'ענסק
הרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע נולד לאביו הרה"ק רבי אלעזר זי"ע, בנו בכורו של השכבה"ג...
המשך בעמ' 6

שביבים
- שמירה ממחלות...
- ויעקב איש תם ישב אהלים/תולדות
- אלוף האדמו"רים שנשלחו למאסר
- החרם היחידי של הבד"ץ

המשך בעמ' 8

שלו לטוב או למוטב בגלל ההכרזה הזו? כך שההתנפלות על "נביאי השקר" של הרב בני לאו היא שטות שאין לה בסיס גם אם היא הייתה נכונה. הבה ונראה מה אומר לנו הנביא יחזקאל (פרק לו) על הגאולה העתידה: (כד) "וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַתְכֶם: (כה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: (כו) וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וַהֲסִרוֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר: (כז) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם: (כח) וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבוֹתֵיכֶם וִהְיִיתֶם לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹקִים" אין כאן כל התניה, עם ישראל ישוב לארץ ישראל בקיבוץ גלויות כשהוא טמא ושקוע בגילוליו, לא רק שאין איום עליו שסופו להיחרב, אלא אדרבא יטהרו אותו מן השמים, יתנו לו רוח חדשה, יסירו את לב האבן מבשרו ויתנו לו לב חדש, וכדי שלא נחשוב שכל המהפך הזה בא בזכות מעשיהם של ישראל ממשיך הנביא ואומר: (לב) "לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה נְאֻם ה' אלוקים יִוָּדַע לָכֶם בּוֹשׁוּ וְהִכָּלְמוּ מִדַּרְכֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל: (לג) כֹּה אָמַר ה' אלוקים בְּיוֹם טַהֲרִי אֶתְכֶם מִכֹּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת הֶעָרִים וְנִבְנוּ הֶחָרבוֹת: (לד) וְהָאָרֶץ הַנְּשַׁמָּה תֵּעָבֵד תַּחַת אֲשֶׁר הָיְתָה שְׁמָמָה לְעֵינֵי כָּל עוֹבֵר (לה) וְאָמְרוּ הָאָרֶץ הַלֵּזוּ הַנְּשַׁמָּה הָיְתָה כְּגַן עֵדֶן וְהֶעָרִים הֶחֳרבוֹת וְהַנְּשַׁמּוֹת וְהַנֶּהֱרָסוֹת בְּצוּרוֹת יָשָׁבוּ (לו) וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יִשָּׁאֲרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי אֲנִי ה' בָּנִיתִי הַנֶּהֱרָסוֹת נָטַעְתִּי הַנְּשַׁמָּה אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי:" וכבר כתב הרמח"ל: "אפילו אם לא יהיה זכות בישראל כשיגיע עת מועד הנה על כל פנים יושיענו ודאי" ורבי חיים בן עטר (ויקרא כה כה) כתב: "כי קץ ישנו אפילו יהיו ישראל רשעים גמורים חס ושלום".

תשובת הרב בני לאו היי"ו למאמרו של הרב י. הלוי פילבר היי"ו

ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם

/ הרב בני לאו

כמי שגדל בישיבה תיכונית בשנים שלאחר מלחמת יום הכיפורים, גם אני ספגתי ושתיתי בשקיקה את ספרו המעורר של הרב יעקב פילבר הי"ו, "איילת השחר". זה היה הספר הראשון (ואולי היחיד) שהגיש לנו, התלמידים, את חזון הגאולה של הראי"ה קוק זצ"ל במילים המובנות לנו. החזון הגדול הזה היה חומר הבערה שבזכותו חשנו עצמנו ראויים לתת כתף למימוש הנבואה של שיבת ציון השלישית.

כמו כן אני מכיר היטב את דברי הרב הרצוג בימי מלחמת העולם השניה, שבה נסך רוח של גבורה על הישוב כולו באמירתו המפורסמת שמסורת בידינו, בית שלישי לא יחרב".

בספרי "ירמיהו" לא באתי לערער ולקלקל את תחושת "שיבת ציון" אך כן באתי לעורר ולתקן את הסכנה שבתודעת הביטוח שמשרה אותה סיסמה "בית שלישי לא יחרב". כל הציטוטים (ובידי יש יותר משלשים מובאות מן המדרשים וספרות חז"ל) לא יכולים לעמוד מול הבטחת התורה שבקילקולה של החברה תתמוטט האחיזה שלנו בארץ ישראל. אין איש בעולם התורה שיכול לקרוע את הפרקים הללו מתוכחת ה' ואין סכנה גדולה יותר לחברה אמונית מאשר שכרון הגאולה.

למען הסדר הטוב אבקש לתאר כאן את מה שהעלתי בספרי אודות החברה הירושלמית של ימי ירמיהו, האוחזת בקרנות המזבח ובוטחת במקדש שיעמוד להם בעת צרתם.

בלומדי את ספר ירמיהו על פי סדר חייו ותקופתו (ולא על פי סידורי פרקיו) עמדתי על כך שהנביא מעורר את יושבי ירושלים האחוזים במידת הבטחון בבית המקדש, שלא ידמיינו לרגע שבית המקדש וירושלים יעמדו להם כמגן מפני רעתם. אם הם לא יהיו ראויים לישיבת ארץ ישראל - ארץ ישראל תקיא אותם, כמבואר בתוכחת התורה.

בימי המלך יהויקים נתגלתה המנהיגות בירושלים בשיא כיעורה. המלך מתגלה לנביא כמלך מנוכר ומסואב. שקוע בבניית ארמונות פאר ומתעמר בעם בלי בושה. בכוח נאמנותו למצרים חש עצמו יהויקים מחוסן בפן הבטחוני. חוסן זה הביא אותו לניכור ושחץ של איש מצרי האומר "לי יאור". כבר בראשית ימי מלכותו נעמד ירמיהו מול ארמונו וקרא עליו את הקשות שבנבואתיו: אין עיניך ולבך כי אם על בצעך". הוא מבטיח לו "קבורת חמור, הרחק והלאה משערי ירושלים".

העם היושב בציון ממשיך את שגרת חייו מתוך אחיזה בוטחת בבית המקדש. התודעה הרווחת בירושלים היא ששלמה בנה את המקדש לעולמים. המקדש הוא תעודת הביטוח שלנו. גם אם יבואו ימים רעים, ה' לא יתן לעמו לקרוס מן העיר ומן המקדש. בפיהם מתגלגלת תפילת המלך יהושפט בצאתו למלחמה (דברי הימים ב פרק כ):

אִם תָּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה חֶרֶב שְׁפוֹט וְדֶבֶר וְרָעָב נַעַמְדָה לִפְנֵי הַבַּיִת הַזֶּה וּלְפָנֶיךָ כִּי שִׁמְךָ בַּבַּיִת הַזֶּה וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרָתֵנוּ וְתִשְׁמַע וְתוֹשִׁיעַ:

צרובי זיכרון מימי הנס הפלאי של מסע סנחריב (מאה שנה מוקדם יותר) עולים יושבי ירושלים לבית המקדש ומנהלים חיי פולחן מנותקים מכל השחיתות החברתית המבעבעת בחוץ, מראשו של הדג הגדול ועד לזנבו.

בשלב זה מתפרצת מירמיהו נבואת הזעם המתמקדת בארבע מילים: **"כשילה יהיה הבית הזה"**! כל פרק כו בספר מתאר את ההלם שאחז ביושבי ירושלים השומעים לראשונה בחייהם נבואת חורבן. תגובתם פשוטה וישירה: "מות תמות, מדוע נבאת בשם ה' לאמר

כשלו יהיה הבית הזה והעיר הזאת תחרב מאין יושב"? השלטון עוצר בעד העם מלערוך לינץ' בנביא והוא זוכה למשפט צדק. השרים מבקשים לשמוע ממנו שוב את נבואתו והוא חוזר עליה כלשונה. זקני העם מזכירים ליושבי השער שכבר היה נביא מיהודה בשם מיכה המורשתי שהתנבא על ציון ששדה תחרש. חזקיהו לא הרגו אלא חילה את פני ה' אלקיו. לעומת חזקיהו מתאר הכתוב את הנביא אוריה בן שמעיהו מקרית יערים שקדם לירמיהו בנבואתו ויהויקים חיסל אותו בחרב והשליך את נבלתו כאחד מפחותי העם. בחצרו של יהויקים אין מקום לנבואת חורבן. החזית צריכה להיות אחידה ומגובשת, נאמנה למצרים ובוטחת בעוצמתה.

השלב הבא התרחש כמה שנים מאוחר יותר, עת עלה נבוכדנאצר מלך בבל לשלטון. בשנתו הראשונה הוא ערך מסע לכיוון מצרים וכבש את אשקלון. מסע זה מתועד במקורות פנים וחוץ ועושה רושם גדול. יושבי ירושלים חווים את שסיפרו להם זקניהם על מסע סנחריב. גם זה החל בדיוק כך, אך הסתיים בנס גלוי. כעת, בחודש חורפי ירושלמי, מתכנסים כל העם לעצרת תפילה והתעוררות "אולי יחוס עם עני, אולי ירחם". ירמיהו מנצל את ההתעוררות הזו ושולח ביד נאמנו, ברוך בן נריה, את נבואת הכתב הראשונה שלו: מגילת ספר המתארת את האיום של החורבן, אם לא יתעשת העם ויחזיר לעיר האלהים את אדני הצדק והמשפט. התאור בפרק לו מגלה לנו את פניו הרעים של יהויקים. גם כשכל העם מתעורר לתשובה הוא מתבצר בבית החורף שלו, והאח לפניו מבוערת. בשומעו את מגילת הספר הוא קורע אותו לגזרים ומכריז על ירמיהו כמבוקש על ידי השלטון כגורם עוין המחרחר ריב ואימה בציבור. ירמיהו יורד למחתרת מפחד ידו הארוכה של יהויקים.

כמה שנים אחר כך עולה נבוכדנאצר על ירושלים ועורך מחדש את הנהגתה. הוא עושה בעיר כרצונו. אין לו שום עניין, בשלב זה, להחריב את המקדש. הוא מייצר מדינה יהודית חדשה על אדמת בבל, בין הנהרות, ומעתיק את שלטונו של יכניה, בנו של יהויקים, לחו"ל. במקביל הוא משאיר בירושלים מלך מטעמו, בנו הצעיר של יאשיהו, מתניה שהופך להיות צדקיה. המלך הצעיר נראה מבטיח בגלל ייחוס האבות שלו. אבא שלו, יאשיהו, היה זה שלא נתן למצרים לעבור בגבולו. יש סיכוי שמהמלך הזה תקבל בבל נאמנות יתר.

זה השלב שבו ירמיהו מתגייס להצלת ירושלים ומניעת החורבן. הוא מסתובב בסביבות בית המלך ומתחנן לפניו שיישאר נאמן לבבל. מול עיניו מתעוררת קואליציה של עמי האזור בהנהגת מצרים מתוך ניסיון לבלום את ההשתלטות הבבלית. ירמיהו עומד מול ועידת הפיסגה הזו ומשרטט לפניהם את תמונת החזון שלפנינו (פרק כז):

(ב) כֹּה אָמַר ה' אֵלַי עֲשֵׂה לְךָ מוֹסֵרוֹת וּמֹטוֹת וּנְתַתָּם עַל צַוָּארֶךָ:

(ג) וְשִׁלַּחְתָּם אֶל מֶלֶךְ אֱדוֹם וְאֶל מֶלֶךְ מוֹאָב וְאֶל מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶל מֶלֶךְ צֹר וְאֶל מֶלֶךְ צִידוֹן בְּיַד מַלְאָכִים הַבָּאִים יְרוּשָׁלַם אֶל צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה:

(ד) וְצִוִּיתָ אֹתָם אֶל אֲדֹנֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה תֹאמְרוּ אֶל אֲדֹנֵיכֶם:

(ה) אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶת הָאָרֶץ אֶת הָאָדָם וְאֶת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָרֶץ בְּכֹחִי הַגָּדוֹל וּבִזְרוֹעִי הַנְּטוּיָה וְנָתַתִּיהָ לַאֲשֶׁר יָשָׁר בְּעֵינָי:

(ו) וְעַתָּה אָנֹכִי נָתַתִּי אֶת כָּל הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל עַבְדִּי וְגַם אֶת חַיַּת הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ לְעָבְדוֹ:

(ז) וְעָבְדוּ אֹתוֹ כָּל הַגּוֹיִם וְאֶת בְּנוֹ וְאֶת בֶּן בְּנוֹ עַד בֹּא עֵת אַרְצוֹ גַּם הוּא וְעָבְדוּ בוֹ גּוֹיִם רַבִּים וּמְלָכִים גְּדֹלִים:

(ח) וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יַעַבְדוּ אֹתוֹ אֶת נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֵת אֲשֶׁר לֹא יִתֵּן אֶת צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אֶפְקֹד עַל הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם ה' עַד תֻּמִּי אֹתָם בְּיָדוֹ:

ירמיהו מגיש כאן לעולם כולו את תמצית האמונה בשאלת מעמדה של ארץ ישראל. הקב"ה בורא הכל. חלוקת הארצות לאומות נעשית ברצונו של ה', לאשר ישר בעיניו. ארץ ישראל היא חלק מכל העולם וברצונו נטלה מאומות העולם ונתנה לנו וברצותו נטלה מאיתנו ונתנה להם. ועכשיו אנו נמצאים בפרק היסטורי שבו נבוכדנאצר זוכה לשלוט בארץ. אין זה אומר שאנו עוזבים את הארץ אלא רק את השלטון עליה.

ברור שמול ירמיהו עומדת סוללה גדולה וחזקה של תקשורת הפוכה המבטיחה לעם בשם ה' שסיפורו של מלך בבל אינו אלא תאונה היסטורית קטנה והמרד בו יחולל את התיקון לתאונה הזו. גם בארץ וגם בחו"ל נשמעים הקולות המבטיחים לעם שאין לאף אומה אחרת אחיזה בארץ ישראל. הירושה הזו היא לנו מימי אברהם ואנחנו יושבי הארץ הזו - לא נאבד לעולם את אחיזתנו בה.

את הדיאלוג עם המפלגה הזו מתאר הנביא יחזקאל (פרק לג)

(כד) בֶּן אָדָם יֹשְׁבֵי הַחֳרָבוֹת הָאֵלֶּה עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים לֵאמֹר אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם וַיִּירַשׁ אֶת הָאָרֶץ וַאֲנַחְנוּ רַבִּים לָנוּ נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה:

(כה) לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְקֹוק עַל הַדָּם תֹּאכֵלוּ וְעֵינֵכֶם תִּשְׂאוּ אֶל גִּלּוּלֵיכֶם וְדָם תִּשְׁפֹּכוּ וְהָאָרֶץ תִּירָשׁוּ:

(כו) עֲמַדְתֶּם עַל חַרְבְּכֶם עֲשִׂיתֶן תּוֹעֵבָה וְאִישׁ אֶת אֵשֶׁת רֵעֵהוּ טִמֵּאתֶם וְהָאָרֶץ תִּירָשׁוּ:

הדיאלוג הזה בין יחזקאל לנציגי העם היושבים על אדמת ישראל וטוענים לבעלות עליה בכל מחיר מספר את כל סיפורו של הדור. יושבי הארץ שלאחר גלות יכניה משולים בעיני ירמיהו ל"תאנים רעות". מדובר על חברה אלימה, מעוררת מבחינה דתית ומוסרית, לא עומדת ב"תו תקן" בסיסי של "מצוות בני נח" (ראו בפירושו של רשב"י לפסוקים אלו, בתוספתא סוטה פרק ו). הנביא יחזקאל מנער אותם מההזיה הזו שהם הוזים. את הארץ לא יורשים בכל מחיר. לתעודת האחיזה על הארץ יש תנאי סף. אי אפשר להסתובב עם תעודת ביטוח בכיס ולא לשלם את הפוליסה. שני הנביאים, ירמיהו ויחזקאל, מתנבאים איש איש וסגנונו אך הנבואה אחת היא.

מולם עומדת מערכת שלמה, להקת נביאים, שטוענים את הטענה הפשוטה הזו: "המקדש נבנה לעולמים". לא תהיה לשום אויב דריסת רגל שלטונית על ירושלים. בראש להקת הנביאים הזו עומד איש מרשים בשם חנניה בן עזור. הוא משתמש באותם מטבעות לשון של ירמיהו: "כה אמר ה' צבאות אלקי ישראל". הוא מבטיח לעם שימיה של בבל ספורים. נבואתו של חנניה כובשת את הלבבות. ירמיהו מובס.

גם אחרי חורבן העיר ממשיכה קבוצת לוחמים במאבק. כשרואה ישמעאל בן נתניה את גדליה בו אחיקם בן שפן הסופר בתפקיד הממונה על יהודה מטעמה של בבל הוא לא יכול להבליג. גדליה שייך למשפחה שלאורך כל הדרך נתנו גב וכתף לירמיהו. כעת הם זוכים למענק ידידות וגדליה מתמנה לתפקיד המנהיג. בעיני ישמעאל בן נתניה, מזרע המלוכה, הבזיון הזה גדול מדי. לא יכול להיות שמשת"פ שכזה ישב על כסא בית דוד. החיסול של גדליה יחד עם הרצח של עולי הרגל מהשומרון, בא לבטא את מדיניות הקצה של זרע המלוכה. רק דוד ישב על הכסא ואין לנו שום צורך בעולי רגל מממלכת השומרון שבגדה בנו במשך מאות שנים. אתם, שאמרתם "איש לאהליך ישראל" תתכבדו ותשבו בעריכם. את יהודה תשאירו לנו, למשפחת בית דוד.

כתוצאה מהרצח יורדים שארית הפליטה למצרים, גם הפעם בניגוד גמור לבקשתו - נבואתו של ירמיהו. המסך יורד עם תמונת שארית פליטה שמתבוללת חיש מהר בתרבות המצרית האלילית. סיפור העם שיצא ממצרים כדי להקים בישראל את הדגם האידיאלי של ממלכת כהנים וגוי קדוש מסתיים בחזרה לאותה נקודת ראשית. כמו בניווט

גרוע חוזר הטועה בדרך אל נקודת הראשית ומתחיל את המסע מחדש.

ימי בית שני וחורבנו מצריכים דיון נוסף. כך גם מרד בר כוכבא ותוצאותיו.

❋❋❋

כעת אנו נמצאים בעיצומו של הניסיון הנוסף. בית שלישי נמצא בבנייה. ראשיתו קיבוץ גלויות והפרחת הארץ משממה. האחיזה בארץ וההתבססות בה תלויה בתודעה ובמעשה. בכל פעם שאנו פוגעים בקוד המוסרי של החברה האנושית: בגזל, בשפיכות דמים ובשאר מעשי פשע ורשע - אנו מאבדים את אחיזתנו על הארץ. ברור שהאצבע מופנית לכלל החברה היהודית: למערכת הכלכלה והשלטון, לקבלנים שמעסיקים עובדים בתנאי עבדות, לאנשי הון המשתררים על מערכות השלטון והתקשורת ולאנשי המדיניות שמוכרים את כל היקר תמורת סעודת עניים. אולם האצבע מופנית גם לאלה המבקשים להרדים את העם בהבטחת גאולה שאין ממנה נסיגה. אלה ההולכים בסיסמת "בית שלישי לא יחרב" מחזקים את שיכרון הכוח ומחריבים במו ידיהם את מה שכבר נבנה. יהודה ושומרון נבנו במשך עשרות שנים על בסיס אמונה. בכל פעם שמישהו מקצה המחנה מנהל את המאבק על ארץ ישראל בדרכי פשע ואלימות - הוא מערער עוד אבן בבנין הבית.

אני מאמין בתהליך האלוקי של שיבת ציון.

אני מאמין שהקב"ה העמיד אותנו בניסיון לבנות בפעם השלישית את בניין האומה על אדמת ישראל

אני מרגיש אחריות להמשיך את הבניין שהחלו אבותינו, מתוך אחריות לכלל האומה ולכלל האנשים הגרים בארץ הזו.

ואני מתפלל שנהיה ראויים להשלמת הבניין על פי חזון הנביאים, שמדברים אלינו מתוך דברי ימיהם. ■

פרקים בעולמה של רבנות הקהילה בישראל

מאמר שבעים ואחת בסידרה

/ הרב אהרן כ"ץ*

הרב צבי פסח פרנק רבה של ירושלים (2)

המאמר מבוסס על מחקרו של ר' יאיר כ"ץ ז"ל, במחקר שכתב על הרב צבי פסח פרנק ופסיקתו ההלכתית והציבורית. ביום ח' בכסלו ימלאו ארבע שנים לפטירתו של יאיר. יהי זכרו ברוך.

בשנת תר"א (1841) נוסד בירושלים, על ידי רב העיר האשכנזי שלה ר' שמואל סלאנט "בית דין צדק דקהל הקדש אשכנזים". תפקידו של בית הדין היה לבצר את מעמדה של הקהילה האשכנזית בירושלים. נציין כאן שלפני יסוד בית הדין היו כל ענייני ההלכה של האשכנזים בידי חכמי הספרדים שעשו כן מכח דבר המלך הקרוי ה"פירמאן" שהגיע מקושטא. בשנת ת"ר (1840) הועבר ניהול ענייניה הכלליים של ירושלים לידי הפחה ואלו העניינים הדתיים נוהלו על ידי ה"ראשון לציון" שנקרא ה"חכם באשי", (כך כונה הרב הראשי לקהילות הספרדים בפי השלטונות העותומאניים. המקור כנראה מהלשון התורכית, ראש החכמים). החכם באשי הראשון שמונה אז היה הרב חיים אברהם גאנין. יסודו של בית הדין לקהילות האשכנזים לא עבר בקלות. תחילה היה צורך להתגבר על בעיית הכרת השלטונות, מאחר והתורכים הכירו רק בעדה הספרדית. בעקבות כך נוצרו כמה בעיות, כמו ההכרה בשחיטה האשכנזית. בנוסף עמדה גם התנגדות הקהילה הספרדית להכיר בעדה האשכנזית, מצד הרבנים הספרדיים, דבר שגרר אחריו סכסוכים שונים בין העדות. בית הדין החל את דרכו בקיתון צר בחורבת ר' יהודה החסיד, והשפעתו הייתה לא רק על קהילות האשכנזים בירושלים אלא על כל האשכנזים בערי הקדש שבארץ ישראל. את תפקידי הניהול של בית הדין נשא בראשיתו הרב שמואל סלאנט שהיה אז רבה של ירושלים. כשהזקין נשא בתפקיד הרב אליהו דוד רבינוביץ' תאומים, האדר"ת. לאחריו נשא בתפקיד הרב חיים ברלין שנשא בתפקיד זה עד פטירתו. הרב פראנק מונה כחבר בבית הדין בשנת תרס"ז. כתב המינוי שלו היה חתום בידי הרב שמואל סלאנט שהורה לו לדון כיד ה' הטובה עליו.

פרשת המינוי של הרב פרנק לבית הדין בירושלים מתוארת בספר "משואה לדוד". מצבו הכלכלי של הרב צבי פסח היה גרוע ביותר ולמעשה לא היה לו ממה להתקיים. הוא סיפר לידידו הטוב הרב יחיאל מיכל טיקוצ'ינסקי (מייסד הלוח הירושלמי המפורסם, בעל מחברו של הספא החשוב "גשר החיים") שהוצע לו לכהן כראש ישיבה מחוץ לירושלים. הרב טיקוצינסקי מיהר לספר את הדבר לסבו ר' שמואל סלנטר, והלה הגיב כי לא יתן לאברך זה לעזוב את הקהילה. רבי שמואל קרא לראש בית הדין הרב חיים יעקב שפירא והורה לו לצרף את הרב פרנק כחבר בבית הדין. משכורתם של חברי בית הדין שולמה אז מקופת "הועד הכללי כנסת ישראל", והייתה מצומצמת מאד, אך היה

בה כדי לפרנס את משפחתו בצמצום רב. הרב שגר אז בשכונת בתי ברוידא היה תל תלפיות לרבים שפנו אליו בענייני הלכה. על פעילותו של הרב פרנק כרב ופוסק בירושלים אנו יכולים ללמוד מאגרת שפורסמה בשנת תרס"ח (והודפסה בספר משואה לדוד). "בשנים האחרונות אשר יישוב עיר הקדש תבנה ותכונן הולך ומתרבה יום יום ריבוי גדול כן ירבו והעיר התגדלה והתרחבה ופרוורים נוספו בה תודה לאל, שכל אחד מהם קהילה שלימה ולמורי הוראה הם צריכים התעוררה השאלה הגדולה. הן לרבנים ירושלים בעצמה צריכה, ומדוע איפה כל בניה ינודו ללחם הלא לכל הפחות למצוינים שבהם נמצא מקומות בפרוורי העיר, וגם בתוך עיר הקדש. הן גאון עזינו מרן שמואל סאלנט שליט"א זקן ותשוש כל מאד, וגם הגאון זקן בית הדין הרב חיים יעקב שפירא חלוש הוא ואיכה ישאו לבדם עול ההוראה והדיינות. על פי זה כבר הושיבו בפרוורי העיר מפרחי תפארה, מגידולי קודש ה'. ולתוך העיר נתמנה על פי מרן גאון עוזנו ר' שמואל סאלנט ובית דין צדק שליט"א ובהסכמת עוד רבים מגדולי ירושלים, את הרב המאור הגדול בחריפותו ובבקיאותו מורנו ורבנו הרב צבי פסח פראנק שליט"א, המצוין במידות תרומיות וישרות ויראת ה' טהורה נודע לשם בעיר הקדש לדון לעם כיד ה' הטובה עליו לשבת בבית הדין ואחר כך לקבל השואלים בהוראה המרבים לבוא" בין החתומים על כתב המינוי היו ר' חיים ברלין ר' יוסף חיים זוננפלד, ר' שאול חיים הלוי הורביץ, ר' נפתלי אמשטרדם שהיה תלמידו של ר' ישראל סאלאנטר ועוד. מעמדו של הרב פראנק הוכר מיד, ואמר עליו אחד מגדולי רבני ירושלים ר' ישראל פורת "אף על פי שהיה זעירא דמן חברייא וחותם שלישי במותב תלתא השפעתו הייתה ניכרת ומורגשת על פני חבריו הגדולים, שנהנו ממנו עצה ותושייה, דעתו הייתה מכרעת בדעת תורה, בפסקי הלכות ודינים בטענות ותביעות שבין אדם לחברו ושבין איש ואשתו. תפיסתו מהירה זכרונו עצום וכשרון חודר היה לו לנתח כל דבר לנתחיו, לכלכל דבריו במשפט ובתבונה. עלה ונתעלה ממדרגה למדרגה עד שנעשה כמעיין המתגבר". בשנת תרע"ח נתמנה לאב בית הדין.

"אחרי העברת השלטון בארץ ישראל לידי הבריטים השתדל הרב פראנק להעלות לארץ ישראל את חשובי הרבנים וראשי הישיבות בחוץ לארץ..."

פרסום הצהרת בלפור ועליית השלטון הבריטי לארץ ישראל הפיחו כידוע ביהודים תקווה גדולה שעתה יוכלו לבנות וליישב את ארץ ישראל. רבני היישוב ראו בדבר אתחלתא דגאולה, והרב החל אז לעסוק בהלכות ירושלים ובית הבחירה. בין דבריו כתב אז הרב פראנק: "לעת כזאת שזכינו לראות סימני הגאולה ממשמשים ובאים וקול התור נשמע בארצנו, בוודאי מהראוי לתופשי התורה לשים לב להלכה זו שכבר נפתחה בגדולי הדורות בזמן שלא היו עדיין שום מראה מקום לחשוב בעניין זה למעשה והיו רחוקים מדוך פלן טובא על אחת כמה וכמה עכשיו שקרבנו המקום ברחמיו הרבה והעניין הזה קרוב אלינו שיעלה על שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן בודאי מוטל עלינו לעיין בזה עד מקום שידנו מגעת. (גלבר נתן הצהרת בלפור ותולדותיה יצא לאור על ידי ההנהלה הציונית תרצ"ט).

בשנת תשכ"ח יצא לאור על ידי הוועד להוצאת כתבי מרן הרב צבי פסח פראנק הספר "מקדש מלך". בפתיחת לספר, מספרים חברי הוועד על העובדה שבשנת תרע"ז (1917) תקפה עליו גזרת ג'מאל פשה העריץ לגרשו מן הארץ. הרב התחבא באותם הימים בעליית גג ולא פסק פומיה לעסוק בענייני ארץ ישראל ירושלים. הרבנית גיטה מלכה פראנק, רעייתו של הרב, שנתפשה באותם הימים כבת ערובה הפצירה בבעלה שלא יעזוב את מקום מחבואו בגללה וימשיך ויהגה בתורתו, תורת ארץ ישראל. אחרי שחרור ירושלים בשנת תשכ"ז החליטו תלמידי הרב ומעריצי הרבים להוציא לאור את חידושי תורתו בהלכות קדושת ירושלים ומקום המקדש, ודיני בית הבחירה והקרבת הקרבנות בזמן הזה. בין פרקי הספר נוכל למצוא דיונים מאלפים בחובה לעסוק בזמן הזה בלימוד הלכות בית הבחירה, בעניין קדושת המקדש בזמן הזה, דיון נרחב בשיטת הרמב"ם שקדושת המקדש קדשה לשעתה ולא נתבטלה גם בזמן הזה, ובדיני הקרבת הקרבנות בכלל וקרבן פסח בפרט בימינו. נראה שמדובר באחד הספרים החשובים ביותר בהלכות בית הבחירה המצויים בידינו.

אחרי העברת השלטון בארץ ישראל לידי הבריטים השתדל הרב פראנק להעלות לארץ ישראל את חשובי הרבנים וראשי הישיבות בחוץ לארץ. במכתב מיום ט' בתמוז תר"פ כתב אל הרב איסר זלמן מלצר בסלוצק: "מתוך הדברים שיש לדבר עכשיו רחש לבי דבר טוב והנני מציע לפני כבוד תורתו שיתבונן היטב אולי ימצא לנכון לעלות להר הקדש עם ישיבתו הקדושה, כי למה לא נתעודד מהמתוקנים שבחופשים הרחוקים מתורתנו הקדושה, ורבים מהם שלא ראו מאורות מימיהם הם מוסרים גופם ונפשם לשכלל ארץ חמדתנו לפי הבנתם הם וכפי מהלך רוחם ונפשם ואלה נושאי דגל תורתנו הקדושה למה יעמדו מרחוק לעת כזאת שאנו רואים בעליל איתערותא דלעילא לפקוד ברחמים עמו וארצו הנה עת לחננה כי בא מועד לקיים כי רצו עבדיך את אבניה וכו'. וכמדומה שהוא חוב קדוש על גדולי דורנו להזדרז ולצאת חושים להופיע בכח תורתנו הקדושה ויאצילו מהודם לייסד בעיר הקדש מרכז רוחני לתורה ולעבודת ה' יתברך, אולי נזכה להחזיר עטרה ליושנה ויקוים בנו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים". אכן כעבור חמש שנים בחודש שבט תרפ"ה עלה הרב מלצר זצ"ל לירושלים וכיהן כראש ישיבת עץ חיים בעיר. בעיר ירושלים הוציא לאור את ספרו הגדול "אבן האזל" על הרמב"ם.

רב נוסף אליו פנה הרב פראנק זצ"ל בהצעה לעלות לירושלים היה הרב מרדכי משה אפשטיין, שהיה בעיקר ראש ישיבת סלבודקה. הרב הציע לו את הדרכים הראויות לבוא לארץ ישראל ולהביא אליה את ישיבתו. כידוע לאחר מאמצים רבים הצליחה קבוצה מתלמידי ישיבת סלבודקה לעלות לחברון בשנת תרפ"ה. כולנו מכירים את אשר ארע לתלמידי הישיבה בחברון בימי הפרעות האיומות בתרפ"ט.

סיומה של מלחמת העולם הראשונה ציינה תקופה של משבר בחיי מוסדות הדת היהודיים בארץ ישראל. בעיות הלכתיות מצד אחד וציבוריות מצד שני והעדר כתובת רבנית מסודרת העיבו על חיי היהודים בעיקר יהודי היישוב הישן. בחודש ניסן תרע"ט הוקם "ועד הרבנים בירושלים". בראשו עמד הרב יצחק ירוחם דיסקין בנו של המהרי"ל דיסקין, הרב מבריסק. סגנו היה רבי חיים משה אלישר. בהרכב של הוועד היו ארבה רבנים אשכנזיים האב ליפמן דוד שובקס, הרב יונה ראם הרב פישל ברנשטיין והרב צבי פסח פראנק. כמו כן כיהנו בוועד הפעיל עוד ארבעה רבנים ספרדיים. אחד הנושאים המרכזיים שבהם עסק וועד הרבנים היה הקמתו של בית דין לערעורים. נושא מורכב ומסובך במשפט ההלכה. הנושא המרכזי שעמד עתה בפני הרב פראנק היה בחירתו של רב ראשי לעיר הקדש ירושלים. המועמד הראוי לדעתו היה אז הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל ששהה כידוע באותם הימים בלונדון. על פעולתו של הרב בנושא זה אי"ה במאמרנו הבא.

שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול.

*הרב אהרן כ"ץ. ראש כולל הלכה במכון גבוה לתורה אוני' בר אילן. רב קהילת "דובב עוזי" רמת גן.

סיפור לשבת

רבי נפתלי מליז'ענסק

{השבוע חל יום ההילולא של רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע, נכדו של הקוה"ט רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע. המובא להלן הוא מתוך נקרולוג שפורסם ב"תפארת ישראל" אנטוורפן. שאול שיף}

הרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע נולד לאביו הרה"ק רבי אלעזר זי"ע, בנו בכורו של רשכבה"ג, הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע מליז'ענסק.

אחר הסתלקות אביו, רבי אלעזר, נשאו החסידים עיניהם אל בנו, רבי נפתלי, שסירב בכל תוקף להיענות להפצרותיהם, ואף לא הסכים שיכנוהו רבי, מלבד ביום הפורים. אז פתח דלתותיו לפני כל דורש ומבקש. אך עם כל זאת, יצא שמו כבעל מופת גדול ורבים נהרו אליו, בפרט בעת שהיה נוסע על פני הארץ לקבץ מעות.

כשביקשו להטמין את גופו הק' באהל המשפחתי בליז'ענסק, לא נמצא מקום. הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע - שהיה בן אחיו של רבי נפתלי, נכנס לאהל וקרא: "אם לא תפנו מקום, נתיר את החרם, ונקברהו באהל הפנימי" - דהיינו במקום מנו"כ של הרבי ר' אלימלך זי"ע, שם לא טמנו אף אחד, ונעשה נס ופלא ונתרווח שם מקום בעבורו.

**

שמעתי מהגה"צ רבי יהודה הרב מסטיטשין זצ"ל: שהרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע לא נהג כאדמו"ר, כי לא רצה להיות רבי. ומנהגו היה להשיח בין מנחה וערבית דברי בדיחותא כמנהג רופשיטץ, וכשעסק בכך היה מגרד את שני צידי גופו, כאילו אינו יכול להתאפק מלצחוק. והטעם האמיתי היה, שהטמין שם בצדי גופו חגורה מלאה מסמרים, ושיפשף בהם את שתי ידיו עד לכאב.

עוד שמעתי מהנ"ל: שאל הרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע היו באים בכל פורים ואנשים שהתחפשו ושמחו שם. שנה אחת ישב בפורים ולא באו האנשים המחופשים, ושאל איפה המה הפארשטעלעטער'ס? (המחופשים). אמרו לו שלא באו. ויאמר הרה"ק אם הם לא באו אז אני אתחפש. היה לו "קאפטן" של זקנו הרבי ר' אלימלך ולבשו, ונטל קופסת טאבאק של כסף בידו, ושיחק המשחק כמו שהרבי'ס היו עושים. דהנה הרבי'ס הקטנים היו נוהגים לנסוע לאסוף כסף על פני הכפרים עם גבאי, והיה הגבאי נוהג לירד מן העגלה ולהכריז שיש כאן רבי, ויכולים לבוא ולהוושע, וכך עשה הרה"ק רבי נפתלי, דפק על קופסת הטאבאק, והלך על פני בית מדרשו, והכריז שיש כאן רבי, ומי שרוצה להיוושע יכול לבוא ולהיוושע, ושימח את כל הקהל.

היה שם איש אחד, שאשתו לקתה בשבץ מוחי ולא הייתה יכולה ללכת, וציוה לבניו בעלי זרוע שיביאו את אמם לבית המדרש. ואכן הביאו אותה עם מיטתה לבית המדרש, והכריז אז האיש "אני רוצה להיוושע", והראה על המיטה שאשתו שוכבת עליה, וציוה לה הרה"ק שתקום! ומיד קמה ממיטתה והלכה כאחד האדם. ועד מהרה נפוצה השמועה מהמופת הגדול, ונהרו כל העיר לתוך ביהמ"ד של הרה"ק, ואז הסיר הרה"ק את הקאפטן ואמר מספיק עם התחפושת.

(מפיהם ומפי כתבם ח"א, עמ' ס"ב,
בשם הגה"צ רבי מרדכי מנשה זילבער שליט"א)

**

שמעתי מפי מו"ח (הרה"ק ר' איציקל מפשעווארסק) זצ"ל, ששמע מהגה"צ ר' אלימלך דובשעס, ששמע מהרה"ק רבי איציקל מזידיטשויב בנו של הרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע, שהוא - רבי איציקל הנ"ל בא פעם לעיר נאריעב - בגלילות לעמבערג, וכשראוהו חסידים זקנים שאלוהו אם הוא בנו של רבי נפתלי מליז'ענסק, והשיב "הן". הכניסו אותם לביתם, וסיפרו לו כך:

פעם בא אביו - הרה"ק רבי נפתלי לעירם נאריעב, והזמינו איש אחד לבוא לביתו, ויאמר לו רבי נפתלי, שאם ימלא שתי בקשותיו, יבוא לביתו. האחד, שיאסוף מנין יהודים לקידוש לבנה. השני, שיכין דג לסעודה שיערוך אחר קידוש לבנה. ויענהו האיש, שמנין יכול הוא לכנס, אבל דגים אינו בנמצא בכל הסביבה כי אין שם נהר. ונעתר לו הרה"ק רבי נפתלי בלי התנאי השני והלך לביתו. לפתע הגיע גוי אחד ובידו דג גדול שרצה למכרו, וקנהו הלה בכסף מלא והכינו ממנו סעודה עבור רבי נפתלי.

כשראה אותו יהודי אות ופלא כזה, שמן השמים מילאו את רצון צדיק והובא לכבודו דג אל הסעודה, נתן לו פתקא והתאונן לפניו שהיה לו חזקה לשכור בית מלון מהפריץ, ועתה בא איש אחר להשיג גבולו וקדם ושכרו מן הפריץ והוא נשאר בלי פרנסה. ויישאל לו רבי נפתלי "מה שמו של אותו איש שמלאו ליבו לעשות כדבר הזה", ענה לו: "פסח". אמר לו הרה"ק רבי נפתלי "אַה, פסח איז דאך נאר אכט טאג" (=פסח אינו אלא ח' ימים - והיינו בחו"ל). תשובתו זו הייתה לפלא, אבל היה לו אמונה חזקה שיתקיימו דבריו.

אח"כ נסע הרה"ק רבי נפתלי משם, והאיש סיפר את דברי הרה"ק רבי נפתלי לאנשים אחדים, והם שחקו ממנו על שהוא מאמין באיזה בנש"ק עני שבא לכאן. והנה עבר וחלף ימים אחדים ועדיין לא ראה שום אות שיתאמתו דברי רבי נפתלי. ויהי ביום השמיני נתבייש האיש לילך לביהכנ"ס פן יהיה ללהג ולקלס, ונשאר יושב בביתו. לא ארכה השעה, ובא אליו איש אחד ובישר לו שהפריץ אילץ את פסח לעזוב את בית המלון תיכף ומיד. הוא לא האמין

המשך בעמוד הבא...

וחשב שמשטה בו, אבל הלה הראה לו דרך החלון עגלה טעונה עם כל חפצי ביתו של פסח העומד לעקור דירתו מהעיר. וחוץ מזה אף נקרא לבוא מיד אל הפריץ.

וילך האיש אל הפריץ, ובבואו שם אמר לו הפריץ, תגיד לי לאיזה "רבי" נסעת? השיבו היהודי שלא נסע לשום רבי, והיה כל הזמן כאן. אמר לו הפריץ "אותי לא תרמה, כי זה שמונה ימים שבא אלי בחלום הלילה איזה רבי אחד, וציוה לי שאחזיר לך את הבית מלון. בימים הראשונים חשבתי שזה רק חלום של הבל, אולם היום נפלה עלי תרדמה שלא כדרכי, כי אינני רגיל לישון ביום, ובחלומי שוב בא אלי הרבי ההוא, והכה אותי, והזהיר אותי שאם לא אחזיר לך את המלון יהרוג אותי", והפריץ הראה לו את סימני ההכאה שהכה אותו הרבי. והאיש חזר לנהל את מלונו כמקדם.

(הרה"ק ר' יענקל'ה מפשעווארסק זצ"ל, י"ג אורות ח"ב, עמ' צ"ה)

**

הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק זצ"ל אמר שסגולה לרפואת אורח האשה, שילמד הבעל סדר נשים (וכו', עיי"ש עוד בארוכה בשם הרה"ק מראפשיץ).

(הגה"ח ר' ישראל בערגער אבד"ק בוקרעסט זצ"ל,
עשר צחצחות מע' ו, אות מ"ב)

חוק וסדר

פינה משפטית מאת עו"ד משה פרידל

הפעם אני מקדיש את מדורי לכל הנשים המנויות על בסוד שיח, והן לא מעטות, או שמציצות בו יחד עם בעליהן. המכתב הזה פורסם באתר שטייגן ומשום מה הוא סולק משם כעבור זמן קצר. כשפנינו אל עורכי האתר שישלחו לנו את המכתב נענינו בדברים שאמר אביו של הרה"ג מרן חיים קנייבסקי שליט"א הלוא הוא "הסטייפלר" זצוק"ל.

(ראו מדור שביבים. אז איתרנו את המכתב במקום אחר והנה הוא לפניכם.)

מכתב מהרבנית קנייבסקי תליט"א

נשים ובנות יקרות אנו זקוקים שתעזרו לנו בתפילות! המצב בארץ קשה מאד, בזמן האחרון פוקדים אותנו אסונות קשים, הרבה יתומים ואלמנות רחמנא לצלן, מכל מיני מחלות קשות.

*באו לשאול את בעלי הרב שליט"א, מהי הסיבה לכל האסונות. הרב פתח גמרא ואמר שזה בגלל ניבול פה. ואיך אפשר לתקן את עצמנו?- **רק בשמירת הלשון**.*

ראיתי כתבה מהרב סגל ממנצ'סטר זצ"ל, שכותב: "שלא ראה בימיו אדם שלמד כל יום שתי הלכות בשמירת הלשון, ולא נושע, הן בילדים והן בזיווגים, הן ברפואה שלמה והן בפרנסה והן בחינוך ילדים. והבטיח שמי שילמד בחפץ חיים יהיה עו"ד שלו בשמים"

*וראינו נסים גלויים מאנשים שקבלו על עצמם שתי הלכות כל יום ונושעו. כשקראתי את הכתבה נכנסה אלי אשה בבכי קורע לב,שסיפרה שיש לה תור גדול של בנות מבוגרות שעדין לא התחתנו. הראיתי לה את הכתבה של הרב סגל, והיא אמרה מיד שהיא מקבלת על עצמה ללמוד כל יום שתי הלכות, **תוך שלושה ימים התארסה בת אחת. אחרי חודשיים השניה. ובלי עין הרע האשה ראתה הרבה ישועות**. ועוד מאות מאות בנות שלקחו על עצמם לימוד שמירת הלשון, התחתנו.*

*מעשה אחר היה, אשה אחת עם תינוק בן חודש, וסיפרה שהייתה אצלנו בצער גדול לפני שנה, שנשואה עשרים שנה ללא ילדים, **יעצתי לה ללמוד כל יום שתי הלכות וב"ה נפקדה ונולד לה בן זכר**.*

*ועוד סיפור, לפני כמה שבועות הגיעה אלי אשה שבורה, בבכי קורע לב שספרה שהאמא שלה בבית חולים. עם גידול ממאיר וביקשה שאתן לה משהו שתקבל על עצמה, יעצתי לה שכל המשפחה תקח על עצמה ללמוד כל יום שתי הלכות של שמירת הלשון, **אחרי יומיים חזרה האשה וביקשה שנפרסם את הנס שקרה**, היא סיפרה שכל המשפחה התאספה וכולם קבלו על עצמם ללמוד כל יום שתי הלכות.*

אחרי יומיים הם קיבלו טלפון מבית חולים והודיעו להם שיבואו לקחת את האמא, הגידול נעלם והאמא בריאה ושלמה. ועוד הרבה הרבה ניסים ונפלאות שקרו.

***ועכשיו נקבל כולנו על עצמינו בלי נדר, ללמוד כל יום שתי הלכות של שמירת הלשון ולהתפלל בכוונה גדולה.** כי תפילה היוצאת מן הלב מפה קדוש ששומר על לשונו מתקבלת מיד לפני בורא עולם, ומונעת הרבה אסונות וצרות ומביאה ישועות לעולם. ולעתיד לבוא יראו לכל אחד כמה נפלאות, כמה נפשות הציל, ובזכותכן, נשים/בנות יקרות וצדיקות נזכה במהרה לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו, יהי רצון שהקב"ה ימלא כל משאלות לבכן לטובה.*

ב. יקנייבסקי

שו"ת חורף הרב שבתי יגל

ש. יעקב מגבעת שמואל שואל: האם מותר לשים על פלטה לשבת שתי פרוסות לחם כשביניהן גבינה צהובה במטרה לעשות טוסט. מדובר במרכיבים מבושלים דים ויבשים. אם אכן אסור, מהי הסיבה?

תשובה: יש לדון בשאלה זו גם מצד 'מלאכת מבשל' וגם מצד 'גזירת חזרה' וכדלקמן.

מצד מלאכת מבשל: גבינה צהובה מיוצרת מחלב מפוסטר, ורבים מהפוסקים החשיבו את הפסטור כבישול גמור[א] (כל צרכו) ולכן אין איסור לחממה בשבת על הפלטה מצד מלאכת 'מבשל'[ב], אמנם יש לדון כאן מצד נידון אחר, שהרי כאשר מניחים את הלחם על הפלטה, הלחם נהפך להיות קשה כ'צנימים' ויש שסברו שיש לחוש בכך משום 'מבשל'[ג] או 'מכה בפטיש'[ד] אולם יש שחלקו על כך[ה].

מצד גזרת חזרה: כידוע חכמים גזרו שלא להניח קדירות ומאכלים על הכירה בשבת גם אם היא גרופה וקטומה משום דהוא 'מיחזי כמבשל' (נראה כמבשל). בשל גזרה זו רבים מקפידים שלא להניח סירים ומאכלים בשבת ישירות על הפלטה אלא רק על גבי הפסק כגון צלחת הפוכה וכדומה, ויש המחמירים שלא להניח אלא על גבי סיר עם אוכל המונח על הפלטה מערב שבת. אך דעת הגר"ע יוסף שליט"א היא שאין לחוש בפלטה לגזרת 'חזרה' משום שלא רגילים לבשל עליה.

ולכן: מותר להניח לחם עם גבינה צהובה על צלחת הפוכה או הפסק אחר הנמצא על גבי הפלטה בשבת, ולדעת הגר"ע יוסף שליט"א מותר גם ישירות על הפלטה, אולם אם בא לחוש לדעות הפוסקים שאין להכין 'צנימים' בשבת[ו] יקפיד לסלק את הלחם קודם שיתקשה, וכך עדיף לכתחילה.

וכל זה מצד הלכות 'שבת', אבל יש לדון כאן גם מצד הלכות 'איסור והיתר' דאם יניח את הלחם עם הגבינה הצהובה ישירות על הפלטה, ממילא הפלטה תבלע טעם חלבי, ובדרך כלל משתמשים בפלטה כדי לחמם מאכלים בשריים, ולכן גם מצד כך ראוי שלא להניח את פרוסות הלחם ישירות על גבי הפלטה אלא בתוך תבנית אלומיניום וכדומה, ולדעות הסוברות שיש בפלטה 'מיחזי כמבשל' יניח את הפרוסות על תבנית אלומיניום הפוכה.

א - עיין שו"ת אגרות משה חלק ד' סימן ע"ד דיני בישול אות ו'. אולם עיין שש"כ פרק א' הערה קע"ג ויש לחלק.
ב - ואף אם נאמר שאין תהליך הפסטור נחשב כבישול כל צרכו, מ"מ יש כאן כמה וכמה צרופים להקל, שמא הפסטור נחשב כבישול כל צרכו, ושמא הלכה כשיטות הראשונים שאין בא"ב בדבר שנתבשל כמאכל בן דורסאי, ולצרף גם דעות הסוברות שאין בישול בדבר הנאכל חי.
ג - שו"ת שואל ומשיב מהדורא תליתאה חלק ב' סימן כ'.
ד - שו"ת רב פעלים לבעל הבן איש חי חלק ב' סימן נ"ב.
ה - עיין שו"ת יחוה דעת חלק ג' סימן כ"ב, וע"ע שש"כ פרק א' הערה קע"ג.
ו - עיין בספר ילקוט יוסף סימן שי"ח סעיף סעיף ס"ב דראוי להחמיר בזה לכתחילה. ומסתבר שאין להחמיר גם ליגזירת הפשר' בנידון זה.

שביבים / שאול שיף

שמירה ממחלות...

דברים שאמר מרן רבי יעקב ישראל קנייבסקי המכונה "הסטייפלר" זי"ע לאמהות:

- ילדים שגדלים בבית שאמא מתפללת מילה במילה, מבינים יותר גמרא ומשנה מכל ילד אחר.
- ילדים שגדלים בבית שאמא אומרת כל ברכה לאט בנחת, יש להם מידות טובות יותר ופחות חוצפה.
- אמא שמתפללת כל יום ונושאת עיניה לשמים, הילדים שלה יותר מוצלחים מילדים אחרים.
- ילדים שגדלים בבית שאמא מוותרת לאבא ולא מעירה לו הערות, יש להם מידות טובות והזנה נפשית גבוהה וקדושה יותר מכל ילד אחר.
- יותר מכל קלטת חינוכית בעולם, מקרינה ברכת "שהכל נהיה בדברו" שאמא יהודיה אומרת בקול בבית.
- ילדים שגדלים בבית שהאמא מברכת ברכת המזון בקול, יש להם שמירה ממחלות ומתאונות דרים והגנה עצומה בשמים.
- אמא שמזכירה שם שמים בעזרת ד' ברוך ד' כל יום, לילדים שלה יש חן של יוסף הצדיק על פניהם.

(שטייגן)

ויעקב איש תם ישב אהלים/תולדות

ומובא בתפארת עוזיאל: בית זה לשון קבע ואהל הוא ארעי, והצדיקים עושים מהעולם הזה דירת ארעי כאוהל, וזה הפירוש "ישב אהלים", שאצלם העולם הזה הוא בחינת ארעי, אהל ולא קבע. ובספר מאור ישראל, תולדות הרה"ק מרן הבבא סאלי זיע"א, רבנו ישראל אבו חצירא זיע"א (בדף רע"ג) מסופר:

מעניינת מאוד הדרך בה חנך אדמו"ר את דירתו פעמים רבות, וערך סעודות שבכל אחת מהן מזמין רבנו לבני תורה לכבוד חנוכת הבית. משנשאל כמה פעמים יערוך סעודות חנוכת הבית, השיב שמנהג אבותיו בידיו לערוך שלושים סעודות לעניים ובני תורה בשביל חינוך הבית. כך נהג בעבודתו בכל דירה שנכנס אליה וכן הוא רוצה לנהוג גם כאן. וההסבר לאותו מנהג: כי כשבונה אדם בית יכול להיתפס לטעות של קניינים קבועים בעולם הזה, שהוא עולם עובר. ועל כן צריך לעשות פעולות המראות שבעצם הבנין לא פרטי שלו, והוא שייך לכלל, ועל-ידי שמזמינים במשך שלושים יום אורחים עניים ובני תורה, הופכים בעצם את הבית למקום ציבור שבעל הבית הוא רק אחד מהמשתמשים בו.

(דליות ראובן / הרב אברהם קורדובה)

אלוף האדמו"רים שנשלחו למאסר

עשרים ושתיים פעם אסרו את האדמו"ר בעל ה"צמח צדק" באסיפת הרבנים בפטרבורג (שנת תר"ג) בגלל התנגדותו לדרישת המלכות אודות שינויים בחינוך וכו'. שאלו השר: זו הרי מרידה במלכות? השיב לו ה"צמח צדק": מורד במלכות חייב מיתה בגוף, אך מורד במלכות שמים חייב מיתה בנפש. מה אם כן גדול יותר.

(יום יום)

החרם היחידי של הבד"ץ

ב"בצילא דמהימנותא" (פרשת וירא) מתפרסמים, בין היתר, חילופי דברים שהתנהלו בין האדמו"ר מטשאקווא שליט"א לבין האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א. מעניין ביותר. מספר האדמו"ר מטשאקאווא: הייתי היום בירושלים בבית העלמין שייח' באדר (סמוך למשכן הכנסת. ש.ש.) לרגל היארצאייט של אמי ע"ה הטמונה שם... שם קברו כאשר לא היו יכולים לקבור בהר הזיתים, ואילו הר המנוחות עדיין לא היה קיים, ולקחו אז את השטח הזה שבמרכז העיר וקברו שם באופן זמני. וקברו שם לגובה, אחד על גבי השני עם הפסק ביניהם כי לא היה די מקום. ואחר כך כשקידשו את הר המנוחות העבירו לשם את כל אלו שהיו בקומות העליונות. אבל כשהגיעו לאלו שהיו למטה, טענו הבית דין שאין שום סיבה להוציאם משם. השלטונות הפעילו לחצים גדולים שיפנו את הקברים וכיוון שסירבו הטילו קנסות ולא התירו להקים שם מצבות, והפעילו לחצים שיעבירו למקום אחר ושם הם, השלטונות, ישלמו עבור המצבה. אבל ללא הועיל. לכן הלכו ושיחדו כמה מאנשי החברא קדישא שישפיעו על משפחות הנפטרים שיעבירו את הקברים. והם הצליחו להשפיע קצת. וכששמעו מזה חברי הבד"ץ עשו חרם על כל אלה שהיה להם חלק ויהיה להם חלק בדבר הזה.

זו הייתה הפעם היחידה שהבד"ץ של העדה החרדית עשו חרם, ועשו זאת בהיכל ישיבת מאה שערים, והיה זה מעמד נורא. ברם, גם לאחר החרם המשיכו כמה מהם במעשיהם ובשבוע אחד מתו שלושה מהם, שהיו אברכים, ונהרגו במיתה משונה ל"ע, ומאז הניחו למקום והוא קיים עד היום. גם כ"ק האדמו"ר רבי גדליה משה מזוויעהל זי"ע קבור שם, ולאחרונה נהיה פרסום גדול על הסגולה שמי שהולך אל קברו ג' פעמים בימים שני, חמישי ושני זוכה לישועה והמונים ראו שם ישועות. האדמו"ר מקלויזנבורג שליט"א: אכן הוא היה אדם גדול וצדיק נשגב. המארח: זה פלא שהוא מונח שם כבר ששים שנה ולפתע נתגלה הדבר.

ובצילא דמהימנותא מובאים גם דברים שסיפר לאדמו"ר מקלויזנבורג, הגאון הידוע, רבי נתן גשטטנר שליט"א, חבר נשיאות מפעל הש"ס העולמי: "זקיני הגה"ק רבי עקיבא איגר זי"ע אחרי נישואיו למד בליסא, והיה אדם חלש מאוד. כבר בימי צעירותו היה מדוכא ביסורים עד כדי כך שלפרקים היה מוכרח להניח את ראשו בין ברכיו, כדי להרגיע במקצת את יסוריו העצומים. הרופאים אסרו עליו ללמוד כדי שלא יאמץ את ראשו, אך מרוב אהבת התורה שיקדה בו באש קודש, לא שעה לדברי הרופאים, אלא הגביר חיילים לתורה ולעבודה, עד שהרופאים אמרו עליו שהוא אדם למעלה מדרך הטבע האנושי. איש אלוקים ממש. ורבי עקיבא איגר עצמו כותב בצוואתו לבניו, שלא יספידו אותו מחוץ לעיר, ואפילו בעיר כשיספידו אותו לא יאמרו עליו שבחים ותוארים, רק שיאמרו שמיום היותו בחור בן ט"ז שנים למד תורה עם תלמידים מתוך יסורים גדולים. וראיתי מובא מתלמידו המובהק הגה"ק רבי אליהו מגריידיץ זצ"ל, שכותב בהסכמות להגהות רבי עקיבא איגר לשולחן ערוך, שהיות ורע"א היה מדוכא ביסורים, לזה יש לקוות שמי שיעסוק בספרי רע"א ינצל מיסורי הגוף ומיסורי הנפש."

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
טל. 052-7723288
אימייל. gilwein26@012.net.il